

**Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä
Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen johdosta tehtävistä
muutoksista Suomen valtiosääntöön**

Eduskunta on 8 päivänä joulukuuta 1992 lähettänyt perustuslakivaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 317/1992 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylijohdaja Pekka Nurmi, lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo, lainsäädäntöneuvos Niilo Jääskinen, lainsäädäntöneuvos Heikki Karapuu ja lainsäädäntöneuvos Martin Scheinin oikeusministeriöstä, eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Pertti Paasio, eduskunnan pääsihteeri Seppo Tiitinen, alivaltiosihteeri Nils Wirtanen valtioneuvoston kansliasta, ulkoasiainneuvos Ora Meres-Wuori ulkoasiainministeriöstä, dosentti Esko Antola, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki, vt. apulaisprofessori Liisa Nieminen, professori Allan Rosas, professori Ilkka Saraviita, oikeustieteen tohtori, kansleri Kauko Sipponen, professori Kaarlo Tuori ja professori Raimo Väyrynen.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi Suomen valtiosääntöön eräitä muutoksia Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) vuoksi. Hallitusmuotoa ja valtiopäiväjärjestystä ehdotetaan muutettavaksi siten, että eduskunta voi osallistua kansainvälisissä toimitelmissä, lähinnä ETA:n sekakomiteassa tehtävien päätösten kansalliseen valmisteluun. Muutos ei vaikuttaisi velvollisuuteen hankkia eduskunnan suostumus ETA-säädöksille niiden hyväksymis- ja voimaansaattamisvaiheessa.

Hallitusmuotoon otettaisiin säännös valtioneuvoston toimivallasta kansainvälisissä toimitelmissä päätettävissä asioissa. Jos sen tyyppisessä asiassa, jonka kansalliseen valmisteluun eduskunta voisi valtiopäiväjärjestyksen mukaan osallistua, tehtävä päätös ei vaadi eduskunnan hyväksymistä eikä myöskään sisältönsä puolesta vaadi asetuksen antamista, päättäisi valtioneu-

vosto päätöksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta.

Valtiopäiväjärjestykseen ehdotettujen muutosten tarkoituksena on varmistaa, että eduskunta saa tietoa ETA:a koskevista kysymyksistä ja voi tehokkaasti osallistua tällaisten asioiden valmisteluun. Suuren valiokunnan tehtäväksi tulisi ennakkollisesti käsitellä valmisteilla olevia ETA-säädöksiä ja antaa niistä lausuntoja valtioneuvostolle. Erikoisvaliokunnat antaisivat tällaisissa yhdyntymisasioiden lausuntoja suurelle valiokunnalle. Suuri valiokunta saisi nimenomaiseen säännökseen perustuvan oikeuden saada valtioneuvostolta selvitys ETA-sopimuksen alalla tapahtuvista valmisteluista.

Valtiopäiväjärjestykseen ehdotetun muutoksen mukaan eduskunnan edustajien valitsemisesta kansainvälisiin toimitelmiin, kuten ETA:n parlamentaariseen sekakomiteaan, voitaisiin säätää lailla tai eduskunnan työjärjestyksessä.

Valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan uudet ETA-säädökset käsittelee se ministeriö, jonka toimialaan säädös asiasisällöltään kuuluu.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa.

Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta ja valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla. Näiden lakiehdotusten ETA-sopimusliittynään vuoksi hallitus on pitänyt perusteltuna, että ne käsitellään kiireellisinä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Valiokunnan kannanotot

Yleiset näkökohdat

Valiokunta pitää esityksessä ehdotettuja lakeja tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä jäljempänä ilmenevin tarkistuksin.

Esitys liittyy siihen muutokseen, joka on tapahtunut kansainvälisen yhteisön luonteessa ja Suomen asemassa siinä. Muutos on näkynyt ennen muuta siten, että kansainvälisten asioiden piiri on alati laajentunut. Erilaiset valtiosopimukset ja kansainvälisten järjestöjen päätökset suorastaan sääntelevät yksilöiden ja yhteisöjen asemaa ja myös kansallisten viranomaisten toimintaa. Tällaiset kansainväliset asiat ovat kuitenkin monesti perusluonteeltaan sisäpoliittisia, koska ne on alun perin järjestetty kansallisella tasolla. Nykyisin vain osa kansainvälisistä asioista koskee ulkopoliittikan perinteisiä kysymyksiä, kuten valtion poliittisia suhteita toiseen valtioon. Euroopan yhdentymiskehityksessä tämän seikan huomioon ottaminen johtaa siihen päätelmään, ettei eduskunta voi säilyttää asemaansa ylimpänä valtioelimenä, ellei sillä ole mahdollisuutta vaikuttaa tehokkaasti Suomen edustajien toimintaan ETA-sopimuksen alalla ja siten ETA:n päätöksentekoon. Eduskunnan asemaa koskeva perussäännös olisi hallitusmuotoon ehdotetun uuden 33 a §:n 1 momentti, jota etenkin menettelytapojen osalta täsmentäisivät valtiopäiväjärjestyksen uudet säännökset.

Kelvollisten vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi eduskunnalle yhdentymisasioiden valtioneuvoston ja eduskunnan välille on kehitettävä pysyväisluonteinen ja jatkuva käsittelyprosessi. Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten mukaiset menettelytavat, ennen kaikkea valtiopäiväjärjestyksen 53 §:n 3 momentti ja 54 a §, luovat tähän hyvät edellytykset. Lisäksi suuri valiokunta voi tarpeen mukaan kehittää yksityiskohtaisemmin käsityksiään ETA-asioissa noudatettavista käsittelytavoista lähinnä ensiksi mainittuun lainkohtaan perustuissa lausunnoissaan.

Eduskunnan vaikuttamismahdollisuuksien reaalisuus ETA-sopimuksen aikana tulee riippumaan hyvin ratkaisevasti siitä, kuinka aikaisessa vaiheessa eduskunta, ennen kaikkea suuri valiokunta ja erikoisvaliokunnat sen työhön liittyen voivat perehtyä Euroopan yhteisöjen (EY) piirissä viriäviin ajatuksiin ja hahmotelmiin yhteisölaainsäädännön muuttamiseksi ETA-sopimuksen pöytäkirjojen ja liitteiden kattamilta osilta. Tämän tosiseikan vuoksi perustuslakivaliokunta korostaa sen tärkeyttä, että valtioneuvosto ja yksittäiset ministeriöt pitävät oma-aloitteisesti suuren valiokunnan ajan tasalla tietoonsa (epävirallisestikin) tulleista yhteisölaainsäädännön muuttamishankkeista ja niiden etenemisestä EY:n valmistelussa. Valtiopäiväjärjestyksen

53 §:n 3 momentti ja myös hallitusmuodon 36 §:stä ilmenevä parlamentaarisen hallitustavan periaate viime kädessä tarjoavat tässä suhteessa riittävät oikeudelliset puitteet valtioneuvoston aktiiviselle toimimisvelvoitteelle.

Edellä esittämänsä liittyen perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että yhdentymisasioiden eduskunnassa keskitetysti käsittelevän suuren valiokunnan saattaisi olla aiheellista pelkästään tietojenhankkimistarkoituksessa sijoittaa oma virkamiehensä EY:n komission päämajakaupunkiin Brysseliin. Joka tapauksessa hallituksen esitys aiheuttaa tarpeen vahvistaa suuren valiokunnan henkilövoimavaroja.

Yhdentymisasioiden ennakkokäsittely käynnistyy eduskunnassa valtioneuvoston kirjelmällä eduskunnan puhemiehelle. Esityksen 54 a §:n perustelujen mukaan kirjelmän liitteenä olisi EY:n komission asianomainen säädösehdotus tai ehdotus EFTA-valtioiden pysyvän komitean päätökseksi. Valiokunta tähdentää sitä hallitusmuodon 22 §:n ja valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n säännösten mukaista tavoitetta, että ensisijaisesti kyseiset ehdotukset tulisi liittää valtioneuvoston kirjelmään ainakin epävirallisina suomenoksina ja ruotsinnoksina. Vain poikkeuksellisesti, kuten erityisistä kiireisistä, ennakkokäsittely saataisiin aloittaa pelkästään alkukielisin tekstein, jolloin ehdotusten sisältö olisi selostettava suomeksi ja ruotsiksi itse kirjelmässä tai sen eri liitteessä.

Yhdentymisasioiden ennakkokäsittelyn eduskunnassa tulee rakentua sille lähtökohdalle, että asianomaiset erikoisvaliokunnat tuovat lausunnoillaan erityisasiantuntemukseensa nojautuvat perustellut käsityksensä suuren valiokunnan tietoon. Erikoisvaliokuntien on oltava tiedonhankinnassaan myös oma-aloitteisia, mihin valtiopäiväjärjestyksen 53 §:n 2 momentti luo oikeudelliset edellytykset asianomaisen ministeriön suuntaan. Yhdentymisasioiden asiasisältöön menevän käsittelyn painopiste on erikoisvaliokunnissa. Niiden on asennoiduttava yhdentymisasioihin tämän mukaisesti ja esimerkiksi tarvittaessa uudistettava kokoontumisrutiinejaan.

Suuren valiokunnan tehtävänä on esittää mahdollisesti useammaltakin valiokunnalta saatujen lausuntojen pohjalta valtioneuvostolle eduskunnan kokonaisnäkemys, joka määräytyy tarvittaessa enemmistöperiaatteen mukaisesti. Tätä näkemystä muotoillessaan valiokunnan on kiinnitettävä erityisesti huomiota EY-jäsenmaiden ja EFTA-valtioiden asioiden kulloisessakin käsittelyvaiheessa omaksumiin kannanottoihin.

Suuren valiokunnan kannanmääritys tapahtuu siten sekä erikoisvaliokuntien lausuntojen että ETA:n päätöksentekotilanteen laajemman arvioinnin perusteella.

Hallituksen esityksen perusteluissa korostetaan sitä, että suuren valiokunnan yhdistymisasioiden ennakkokäsittelyssä ilmaisemien kantojen tulisi tosiasiallisesti vastata koko eduskunnan tahtoa, ja mainitaan, että tämä voitaisiin pyrkiä turvaamaan valittaessa valiokunnan jäseniä. Tämän johdosta tulee harkittavaksi, onko suuri valiokunta valtiopäiväjärjestyksen 42 §:n ja 41 §:n 3 momentin nojalla asetettava uudelleen vielä ennen vaalikauden päättymistä.

Eduskunnan täysistunnon rooli yksittäisten yhdistymisasioiden ennakkokäsittelyssä jäisi pakostakin yleensä varsin vähäiseksi. Tavallaan tämän vastapainoksi olisi suosittava täysistunto-keskustelujen käymistä yleisluonteisista ETA-sopimusta koskevista kysymyksistä. Valiokunta viittaa tässä mahdollisuuksiin käydä täysistunto-keskusteluja esimerkiksi kulloisenkin uuden EY:n puheenjohtajamaan ”ohjelmajulistuksesta” ja Eurooppa-neuvoston kokousten asialistasta, niiltä osin kuin ne kattavat ETA-sopimuksen sisällön. Valiokunnan mielestä olisi muodostettava pysyväiskäytännöksi, että valtioneuvosto valtiopäiväjärjestyksen 53 §:n 3 momentin nojalla saattaa oma-aloitteisesti selvityksenä mainitunlaiset kysymykset suuren valiokunnan tietoon. Näin eduskunnan tietoon saatetun kokonaisuuden ottamisesta keskusteltavaksi täysistunnossa pitäisi puhemiesneuvoston voida päättää. Valiokunta ehdottaa tätä tarkoittavaa lisäystä valtiopäiväjärjestyksen mainittuun kohtaan.

Valtioneuvosto-käsitteen osalta hallituksen esitys näyttää rakentuvan sen oletuksen varaan, että esityksessä n:o 184/1992 vp ehdotettu lainsäädäntö olisi voimassa. Näin ei kuitenkaan ole, eikä perustuslakivaliokunta vielä edes ole laatinut mietintöään kyseisestä esityksestä. Valiokunta on nyt käsiteltävänä olevan esityksen osalta lähtenyt siitä, että valtioneuvosto-käsite tarkoittaa ministeristöä kollegiona ja että ministeriöllä ymmärretään asianomaista, valtioneuvostoa koskevien säännösten perusteella määrittävää ministeriötä.

Yksityiskohtaiset muutokset

1. lakiehdotus

33 a §. Pykälän 2 momentin on tarkoitus olla perussäännös valtioneuvoston yleisestä toimival-

lasta ETA-asioissa. Tällä säännöksellä suljettai-siin pois hallitusmuodon 33 §:n 1 momentista muutoin seuraava tulkinta siitä, että valmistelu ja hallituksen päätöksenteko ETA-asioissa tapahtuisi presidentin johdolla. Tätä tarkoitusta vastaavasti säännöksestä pitää valiokunnan mielestä näkyä selvästi, että valtioneuvosto johtaa näiden asioiden kansallista valmistelua. Valiokunta onkin täydentänyt momentin alkuosaa sisällyttämällä siihen nimenomaisen maininnan valtioneuvostolle kuuluvasta valmistelun johtamisvallasta.

Esityksen mukaisella momentin sanonnalla on tähdätty siihen, että valmistelun lisäksi valtioneuvostolle kuuluu ETA-asioissa tietyn edellytyksin myös sellainen lopullinen päätöksenteko, joka on tarpeen esimerkiksi ETA:n sekakomitean jonkin päätöksen valtiosisäisen voimassaolon aikaan saamiseksi. Valtioneuvoston päätösvallan edellytyksenä olisi, että eduskunnan valtiosääntöisestä asemasta ja tasavallan presidentin asemasta asetuksenantajana ei muuta johdu.

Valiokunnan mielestä sääntelyn tällainen tarkoitus voidaan saavuttaa täysimääräisesti käyttämättä esityksen tapaan tiettyyn päätöstyyppiin viittaavia sanontoja päätöksen ”hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta”. On näet niin, että vaikkakin kyseiset käsitteet kuvannevat ETA-sopimukseen nähden kattavasti Suomen puolelta kysymyksen tulevia toimenpiteitä, kansainvälisen yhteistyön sisällön kehityksestä riippuen nämä käsitteet saattavat kuitenkin käydä epätasällisiksi ja riittämättömiksi.

Valiokunnan mielestä hallitusmuodon uuden 33 a §:n sisältö olisi laadittava tästäkin näkökulmasta mahdollisimman kattavaksi, minkä vuoksi valiokunta on muuttanut ehdotusta tältä osin ilmaisultaan yleisemmäksi. Muutetun lakitekstin mukaan valtioneuvosto kansallisesta valmistelusta määräämisen lisäksi päättäisi kansainvälisessä toimielimessä tehtävään päätökseen liittyvistä Suomen toimenpiteistä, jollei edellä mainituista eduskuntaa ja tasavallan presidenttiä koskevista seikoista muuta johdu.

Valtioneuvoston valta päättää esimerkiksi ETA:n sekakomiteassa tehtävään päätökseen liittyvistä Suomen toimenpiteistä riippuisi muun muassa siitä, edellyttääkö sekakomitean päätös asetuksen antamista. Esityksen perustelujen mukaan tilanne voisi vaatia asetuksen antamista silloin, kun yksittäiseen ETA-asiaan poikkeuksellisesti liittyisi merkittäviä ulkopoliittisia näkökohtia. Tällainen sääntely jättää tasavallan pre-

sidentin ja valtioneuvoston toimivaltasuhteet epämääräisiksi. Epäselvää on, miten ne käytännössä määräytyisivät. Valiokunnan mielestä sääntelyn tällainen epämääräisyys osaltaan korostaa tasavallan presidentin valtaoikeuksien tarkistamista koskevan uudistustyön tärkeyttä ja kiireellisyyttä. Pykälän 2 momentin on esityksessä tarkoitettu liittyvän vain niihin 1 momentin mukaisiin tapauksiin, joissa eduskunta valtiopäiväjärjestyksessä säädettävällä tavalla osallistuu päätösten kansalliseen valmisteluun. Valiokunta on tehnyt tätä tarkoittavan täsmennyksen momentin sanontaan.

2. lakiehdotus

43 §. Hallitusmuodon 33 §:n 2 momentin tarkoituksena on, että ETA-asioissa valmistelu ja päätöksenteko hallituksessa tapahtuu valtioneuvoston johdolla. Tästä syystä on asianmukaista, että suuren valiokunnan kokoontuminen silloin, kun valtiopäivien eduskuntatyö ei ole käynnissä, riippuu valtioneuvoston eikä hallituksen pyynnöstä. Valiokunta on korjannut lakiehdotusta tällä tavoin.

48 §. Tämän pykälän 1 momentin muutoksen tarkoituksena on esityksen mukaan tehdä mahdolliseksi se, että ETA:n sekakomitean päätökset, jotka Suomen valtiosäännön kannalta ovat kansainvälisiä sopimuksia, lähetetään eduskunnassa pääsääntöisesti asianomaisen erikoisvaliokunnan eikä ulkoasiainvaliokunnan valmisteltaviksi. Esityksessä ehdotetun sanamuodon on lisäksi tarkoitus säilyttää nykyinen mahdollisuus lähettää ns. tavanomaiset kansainväliset sopimukset asianomaiseen erikoisvaliokuntaan.

Valiokunnan käsityksen mukaan mainitut sääntelytavoitteet saavutetaan ehdotettua paremmin, jos ulkoasiainvaliokunnan sopimusasioita koskeva toimiala määritellään käsittämään Suomen kansainvälisten suhteiden kannalta merkittävät valtiosopimukset. Tällaisen määrittelyn perusteella ETA:n sekakomitean päätökset jäisivät pääsääntöisesti ulkoasiainvaliokunnan toimialan ulkopuolelle.

Ulkoasiainvaliokunnan ulkopoliittikkaa muilta osin koskevan toimialan valiokunta ehdottaa määriteltäväksi sanonnalla ”sinne lähetetyt muutoin ulkoasiain hoitoa koskevat asiat”. Tällainen toimialamäärittely vastaa rakenteeltaan muiden valtiopäiväjärjestyksessä mainittujen erikoisvaliokuntien tehtäväsäännösten sanontoja.

53 §. Pykälään lisättäväksi ehdotetun 3 momentin perusteluista ilmenee, että suuri valiokun-

ta saisi säännöksessä tarkoitettuja selvityksiä pyynnöstään sekä valtioneuvostolta että asianomaiselta ministeriöltä. Valiokunnan käsityksen mukaan ministeriön aseman selvitysmenettelyn osapuolena tulee näkyä jo lakitekstistä. Momentin sanamuotoa on täydennetty tällä tavoin.

Edellä yleisperusteluissa esittämänsä mukaisesti valiokunta on lisännyt momenttiin säännöksen siitä, että puhemiesneuvosto voi päättää selvityksen ottamisesta keskusteltavaksi täysistunnossa, jolloin eduskunta ei kuitenkaan tee päätöstä asiasta.

Valiokunta on poistanut pykälän 3 momentista viittauksen ETA-sopimuksen allekirjoituspäivämäärään, jonka sisällyttäminen säädöstekstiin on tarpeetonta ja joka Sveitsin irtauduttua ETA-sopimuksesta on myös epätavallinen.

Momentissa ehdotettu vaitiolovelvollisuus-säännös koskee perustelujen mukaan suuren valiokunnan jäseniä. Perustuslakivaliokunta pitää tarpeellisena, että erikoisvaliokunnat voivat olla osallisina tässä selvitysmenettelyssä antamalla suurelle valiokunnalle sen pyytämiä lausuntoja. Lausuntomenettelyn mahdollistava säännös on puhemiesneuvoston ehdotuksen n:o 1 mukaisesti tarkoitus sijoittaa eduskunnan työjärjestykseen. Tästä syystä on aiheellista, että vaitiolovelvollisuussäännös koskee sekä suurta valiokuntaa että myös erikoisvaliokuntia.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että esityksessä korostettua vaitiolon tarvetta voi ilmetä myös silloin, jos erikoisvaliokunnat saavat valtiopäiväjärjestyksen 53 §:n 2 momentin nojalla asianomaiselta ministeriöltä selvityksiä ETA-sopimuksen alalta. Sääntelyn yhdenmukaisuuden takia vaitiolovelvollisuudesta ehdotetun säännöksen tulisi kattaa myös tällaiset tilanteet.

Edellä esitettyjen seikkojen vuoksi valiokunta on laajentanut 3 momenttiin ehdotettua vaitiolosäännöstä niin, että se koskee yleensä valiokuntia niiden käsitellessä ETA:a koskevaa selvitystä. Lakisystemaattisten näkökohtien johdosta valiokunta on sijoittanut säännöksen vaitiolovelvollisuudesta 53 §:ään uudeksi 4 momentiksi.

Vaitiolo mahdollisessa täysistuntokeskustelussa määräytyisi täysistuntojen julkisuutta koskevien säännösten nojalla.

54 a §. Kun otetaan huomioon hallitusmuodon 33 a §:n valtiopäiväjärjestykseen viittaava sanamuoto, on valiokunnan mielestä 54 a §:n tekstissä asianmukaista mainita nimeltä ne kansainväliset toimielimet, joissa tehtävien päätösten kansalliseen valmisteluun eduskunta osallis-

tuu valtiopäiväjärjestyksen 4 a luvussa säädettyjen perusteiden mukaisesti. Valiokunta onkin muuttanut ehdotusta mainitsemalla lakitekstissä ETA:n sekakomitean ja EFTA-valtioiden pysyvän komitean tällaisina toimieliminä. Lisäksi pykäläehdotuksen sanontaa on muutettu vähäisesti.

54 b §. Valiokunnan käsityksen mukaan yhdentymisasian ennakkokäsittelyvaiheessa mahdollisesti esille tuleva täysistuntokeskustelu tulee käydä tavanomaisin muotoin. Siksi valiokunta on poistanut pykälän viimeisen virkkeen, joka antaisi puhemiehelle poikkeukselliset valtuudet keskustelun rajoittamiseen.

54 c §. Esityksessä ehdotetaan ennakkokäsittelyyn osallistuvien valiokuntien jäsenten vaitiolovelvollisuudesta säädettyä samaan tapaan kuin ulkoasiainvaliokunnan jäsenistä on tälle valiokunnalle ominaisesta selontekomenettelystä säädetty 48 §:n 4 momentissa. Kun kuitenkin otetaan huomioon, että ETA-asiat koskevat perimmältään sisä- eikä ulkopoliittikan kysymyksiä, ei hallituksen ja eduskunnan välistä erityismenettelyä ulkoasiainhoidon alalla koskeva 48 §:n 4 momentti kelpaa valiokunnan mielestä tässä esikuvaksi. Olisi yleensäkin eduskunnan aseman kannalta outoa, jos sen valiokuntien vaitiolovelvollisuus määräytyisi laajamittaisesti valtioneuvoston tahdon mukaan. Perustuslakivaliokunnan mielestä kunkin ETA-asiaa käsittelevän valiokunnan tulisi itse ratkaista vaitiolokysymys valtioneuvostoa asiasta kuultuaan. Menettely voisi käytännössä muodostua sellaiseksi, että valtioneuvosto säännönmukaisesti esittää oman ehdotuksensa tästä seikasta suurelle valiokunnalle, joka sitten tekisi päätöksensä asiasta.

Ennakkokäsittelyyn osallistuvien erikoisvaliokuntien olisi tarkoituksenmukaista omaksua suuren valiokunnan ratkaisu vaitiolosta, jollei erityisistä syistä muuta johtuisi.

3. lakiehdotus

3 a §. Valiokunta on selventänyt pykälän sanontaa kielellisesti ja täsmentänyt pykälää sen osoittamiseksi, että kysymys voi olla myös ETA-sopimuksen pöytäkirjojen muuttamisesta. ETA-sopimuksen allekirjoituspäivämäärää koskeva viittaus on poistettu.

Tämän esityksen käsittelyn yhteydessä ja perustuslakivaliokunnan viimeaikaisessa työssä yleisemminkin on käynyt ilmi, että asioiden valiokunta- ja täysistuntokäsittelyn julkisuutta ja salassapitoa koskeva sääntely on varsin puutteellinen tai, jos ns. asiakirjajulkisuuslain ylipäättään katsotaan koskevan sellaisenaan eduskuntaa ja sen toimielimiä, hyvin tulkinnanvarainen. Valiokunnan mielestä hallituksen tulisiikin pikaisesti käynnistää selvitys eduskuntatyön julkisuus- ja salassapitokysymyksistä. Selvitystä laadittaessa pitäisi käyttää hyväksi erityisesti valtiosääntöoikeudellista asiantuntemusta ja myös perehtyneisyyttä eduskuntatyöhön ja integraatiokysymyksiin. Selvitystyössä olisi nimenomaan arvioitava, tarvitaanko tästä asiasta perustuslain tasolla omia erityissäännöksiä.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

lisätään Suomen Hallitusmuotoon uusi 33 a § seuraavasti:

33 a §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valtioneuvosto määrää 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kansainvälisessä toimielimessä tehtävän päätöksen kansallisesta valmistelusta ja, siltä osin kuin tällainen päätös ei vaadi edus-

kunnan hyväksymistä eikä sisältönsä vuoksi myöskään edellyttä asetuksen antamista, *päättää muistakin siihen liittyvistä Suomen toimenpiteistä.*

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki**valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 1 momentti, 48 §:n 1 ja 2 momentti, 52 §:n 3 momentti ja 53 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 43 §:n 1 momentti ja 53 §:n 1 momentti 30 päivänä marraskuuta 1990 annetussa laissa (1056/90) ja 48 §:n 1 momentti 22 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (548/91), sekä

lisätään 53 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 30 päivänä marraskuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin uusi 4 a luku ja 88 b § seuraavasti:

43 §

Sen estämättä, että valtiopäivät on keskeytetty tai eduskunta on lopettanut istuntonsa, *koontuu* ulkoasiainvaliokunta *hallituksen ja suuri valiokunta valtioneuvoston* pyynnöstä *taikka* valiokunnan puheenjohtajan aloitteesta *tai* jos vähintään kolmasosa valiokunnan jäsenistä pyytää sitä kirjallisesti puheenjohtajalta.

suudesta on voimassa, mitä 54 c §:n 4 momentissa säädetään. (Uusi)

4 a luku

Euroopan talousaluetta koskevien yhdentymisasioiden ennakkokäsittely

54 a §

Valtioneuvoston on viipymättä kirjelmällään lähetettävä puhemiehelle tietoonsa tullut (*poist.*) ehdotus sellaiseksi säädökseksi, *josta päätetään Euroopan talousalueen sekakomiteassa tai EFTA-valtioiden pysyvässä komiteassa ja joka Suomessa olisi saatettava voimaan lailla tai joka muutoin vaatisi eduskunnan hyväksymistä. Tällainen asia (yhdentymisasiä) otetaan ennakkokäsittelyyn siten kuin tässä luvussa ja eduskunnan työjärjestyksessä säädetään.*

48 §

Ulkoasiainvaliokunnan tulee valmistella asiat, jotka koskevat *Suomen kansainvälisten suhteiden kannalta merkittävien* valtiosopimusten hyväksymistä tai voimaansaattamista, *sekä sinne lähetetyt muutoin ulkoasiain hoitoa koskevat asiat.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

52 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

53 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Suuren valiokunnan tulee pyynnöstään ja muutenkin tarpeen mukaan saada valtioneuvostolta *tai ministeriöltä* selvitys valmisteluista Euroopan talousalueesta (*poist.*) tehdyn sopimuksen alalla. Valiokunta voi tarvittaessa antaa asian johdosta *lausunnon* valtioneuvostolle *tai ministeriölle. Puhemiesneuvosto voi päättää selvityksen ottamisesta keskusteltavaksi täysistunnossa, jolloin eduskunta kuitenkin ei tee päätöstä asiasta. (Poist.)*

Euroopan talousaluetta koskevaa selvitystä käsittelevän valiokunnan jäsenen vaihtolovelvolli-

54 b §

Eduskunta ei tee päätöstä yhdentymisasian ennakkokäsittelyssä. Puhemiesneuvosto voi kuitenkin päättää yhdentymisasian ottamisesta keskusteltavaksi täysistunnossa. (*Poist.*)

54 c §

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä)
Ennakkokäsittelyyn osallistuvien valiokuntien jäsenen on noudatettava sitä vaitelaisuutta, jota valiokunta valtioneuvostoa kuultuaan katsoo yhdentymisasian laadun vaativan.

88 b §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

3.

Laki

valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta 30 päivänä maaliskuuta 1922 annettuun lakiin (78/22) uusi 3 a § seuraavasti:

3 a §

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään, *Euroopan talousalueen sekakomitean päätökset* Euroopan talousalueesta (*poist.*) tehdyn sopimuksen *pöytäkirjojen ja liitteiden muuttamisesta* käsitte-

lee se ministeriö, jonka toimialaan päätös asiiasällöltään kuuluu.

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että 1. ja 2. lakiehdotus käsiteltäisiin valiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö sekä jäsenet Jansson, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kek-

konen, Koskinen (osittain), Laine, M. Laukkanen, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Näsi, Vistbacka ja Vähänäkki.

Vastalauseita

I

1. Esityksen tavoitteet

Valiokunnan enemmistö on korjannut eräiltä osin hallituksen esitystä ETA-sopimuksen johdosta tehtävistä muutoksista Suomen valtiosääntöön. Hallituksen esityksen mukaan muutoksilla pyritään pysyttämään keskeisten, lainsäädäntö- ja toimeenpanovaltaa käyttävien valtioiden nykyiset toimivaltasuhteet ennallaan myös ETA-sopimuksen voimassa ollessa. Valiokunnan mietinnössä tätä lähtökohtaa ei ole kyseenalaistettu.

Tältä osin en ole voinut hyväksyä hallituksen linjausta enkä mietinnössä omaksuttua asennetta. Nähdäkseni hallituksen tulisi toimia eduskunnan ilmaisemien valtiosäännön uudistustavoitteiden suunnassa. Eduskunta on useita kertoja lähivuosina ilmaissut, että valtioiden — tasavallan presidentin, valtioneuvoston ja eduskunnan — välisiä toimivaltasuhteita tulee muut-

taa eduskunnan asemaa vahvistaen. Tämä tavoite ilmaistiin viimeksi kesäkuussa 1992, kun eduskunta hyväksyi valiopäiväjärjestyksen muutoksen, jolla lepäämäänjättämissäännöksistä pääosin luovuttiin.

Näiden lausumien puolesta äänestivät myös käsillä olevan mietinnön hyväksyneet perustuslakivaliokunnan jäsenet. Aiheellista onkin kysyä, kuinka he voivat nyt hyväksyä hallituksen esityksessä omaksutun linjan, joka on ainakin ilmaistuilla tavoitteillaan selvästi eduskunnan linjausten vastainen.

2. Ehdotus hallitusmuodon 33 a §:ksi

Nykyisen hallitusmuodon 33 §:n mukaan Suomen suhteista ulkovaltoihin määrää presidentti. Tästä on oikeudellisessa tulkinnassa johdettu presidentille varsin laajat ulkopoliittiset valtuu-

det. On katsottu, että presidentille periaatteessa kuuluu valta ohjata koko sopimuskentekoprosessia, johon katsotaan kuuluvan päättäminen sopimuksen esivalmistelun aloittamisesta, neuvottelujen aloittamisesta sekä oikeus ohjata neuvottelujen kulkua ja lopulta oikeus tehdä päätös sopimuksen hyväksymisestä. Valtiokäytäntö on sitten toiminut tästä hiukan poikkeavalla tavalla, minkä seurauksena valtioneuvostolle ja ministeriöille on siirtynyt sopimuskentekovaltaa. Asiantuntija-arvion mukaan käytännössäkin presidentin päätettäväksi valtioneuvostossa on jäänyt joka tapauksessa neuvotteluvaltuuskunnan asettaminen, mihin sisältyy päätös neuvottelujen aloittamisesta ja parafointivaltuus, allekirjoitusvaltuuden antaminen, eduskunnan suostumuksen pyytäminen ja sopimuksen ratifioiminen.

Valiokunnan mietinnössä hallitusmuodon uudella 33 a §:llä annetaan valtioneuvostolle oikeus määrätä kaikista ETA-päätösasioiden kansallisista valmistelutoimista. Tältä osin mietinnössä ei kuitenkaan määritellä, mitkä toimenpiteet kuuluvat valmistelun piiriin.

Mietinnön 33 a §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto määrää 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kansainvälisissä toimielimissä tehtävän päätöksen kansallisesta valmistelusta ja, siltä osin kuin tällainen päätös ei vaadi eduskunnan hyväksymistä eikä sisältönsä vuoksi myöskään edellytä asetuksen antamista, päättää muistakin siihen liittyvistä Suomen toimenpiteistä.

Tämän mukaan muut kuin presidentin asetuksenantovaltaan ja eduskunnan lainsäädäntövallan alaan kuuluvat, lähinnä teknisluonteiset sopimusasiat siirtyvät valtioneuvoston määräysvaltaan, ja muilta osin presidentille jää mahdollisuus tarvittaessa puuttua ETA-asioden kulkuun ja Suomen harjoittamaan politiikkaan. Näin yhteiskunnallisesti ja poliittisesti merkityksellisin osa ETA-lainsäädäntöä jää edelleen tasavallan presidentin viime kädessä päätettäviin asioihin, mikäli presidentti valtaansa haluaa käyttää.

Tähän arvioon on luonnollisesti tehtävä se varaus, että hallituksen ETA-asioissa noudattama politiikka voidaan periaatteessa asettaa eduskunnassa luottamuslauseen alaiseksi, mutta tällä varsin epätodennäköisellä parlamentaarisella sanktiolla ei ole vaikutusta presidentin vallankäyttöön.

Ainoa selkeä tapa ratkaista ongelma ETA-normien valmistelu- ja hyväksymisvallasta, mikäli parlamentarismia halutaan vahvistaa ja toimivaltasuhteita muuttaa eduskunnan ilmaise-

mien lausumien suuntaisesti, on kirjoittaa hallitusmuotoon sellainen säännös, joka antaa valtioneuvostolle hallitusmuodon 33 §:n mukaisista presidentin toimivaltuuksista huolimatta oikeuden käyttää ETA-asioissa ulkopoliittista sopimuskentekovaltaa kaikilta osin. Näin tulisi olla riippumatta siitä, millä tavalla sopimusmääräykset saatetaan voimaan. Tästä luonnollisesti poikkeuksen muodostaisivat ne ETA-säännökset, jotka tulee saattaa voimaan lailla, mutta niidenkin osalta valtioneuvostolla tulisi olla muu kuin lainsäätämiseen kuuluva sopimuskentekovalta.

Säännös tulisi lisäksi kirjoittaa niin, että siitä selvästi ilmenee nyt tehtävän muutoksen kohdistuvan pelkästään ETA-sopimuksen perusteella syntyvään normistoon (viittaus uuteen valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ään). Mikäli Suomen kansa päättää tulevaisuudessa äänestää maamme liittämistä osaksi Euroopan unionia, tulisi hallitusmuotoon niin valtion sisäisen suverenisuuden olennaisen kaventumisen kuin ulkopoliittisten sopimusmääräysten hyväksymismenettelyinkin vuoksi tehdä liittymissopimuksen yhteydessä tarvittavat muutokset. En katso, että nyt eduskunnan täysistunnon päätettäväksi aiottu hallitusmuodon 33 a § voisi riittää nykyisen hallitusmuodon korjaamiseksi vastaamaan tilannetta, jossa Suomi olisi Euroopan unionin jäsenvaltio.

Tämän perusajatuksen toteuttamiseksi esitin erään asiantuntijalausunnan pohjalta, että valiokunnan mietintöön sisältyvän ehdotuksen 33 a §:n 2 momentin asemesta säännös olisi kirjoitettu seuraavasti: "Sen estämättä mitä tasavallan presidentin valtuuksista 33 §:ssä säädetään, valtioneuvosto määrää Suomen kansainvälisissä toimielimissä olevien edustajien toiminnasta ja osallistumisesta päätöksentekoon valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitetuissa yhdyntymisasiissa."

Esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 54 a §:n osalta kannatin ed. Kaarilahden tekmää muutosehdotusta, jonka sisältönä on, että valtioneuvoston eduskunnan puhemiehelle toimittama ETA-sekakomitean ehdotus tulee saattaa myös kansanedustajien tietoon.

Lisäksi tein toisen lakiehdotuksen 54 b §:ään muutosehdotuksen, joka merkitsee sitä, että eduskunnassa käytävässä ETA-asian ennakko-käsittelyssä tulee aina käydä lähetekeskustelu. Valiokunnan mietinnössä asiasta päättäminen jäisi yksittäistapauksellisesti puhemiesneuvoston harkintavaltaan.

Näillä perusteilla en ole myöskään voinut yhtyä valiokunnan enemmistön hyväksymään

mietinnön lausumaan, jonka mukaan esitykseen sisältyvät hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen muutokset tulisi hyväksyä kiireellisinä. Nähdäkseni esitykset eivät vastaa eduskunnan aikaisemmin hyväksymiä lausumia eduskunnan aseman vahvistamisesta eivätkä edistä pyrkiä siirtymiseksi lähemmäksi eurooppalaista normaaliparlamentarismia.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä 3. lakiehdotus hyväksyttäisiin mietinnön mukaisena ja

että mietintöön sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

lisätään Suomen Hallitusmuotoon uusi 33 a § seuraavasti:

33 a §

(1 mom kuten valiokunnan mietinnössä)

sentekoon valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitetuissa yhdentymisasioiden.

Sen estämättä mitä tasavallan presidentin valtuuksista 33 §:ssä säädetään, valtioneuvosto määrää Suomen kansainvälisissä toimielimissä olevien edustajien toiminnasta ja osallistumisesta päätök-

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2.

Laki

valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 1 momentti, 48 §:n 1 ja 2 momentti, 52 §:n 3 momentti ja 53 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 43 §:n 1 momentti ja 53 §:n 1 momentti 30 päivänä marraskuuta 1990 annetussa laissa (1056/90) ja 48 §:n 1 momentti 22 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (548/91), sekä

lisätään 53 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 30 päivänä marraskuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin uusi 4 a luku ja 88 b § seuraavasti:

43, 48, 52 ja 53 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 a luku

Euroopan talousaluetta koskevien yhdentymisasioiden ennakkokäsittely

54 a §

Valtioneuvoston on viipymättä kirjelmällään

lähetettävä puhemiehelle tietoonsa tullut ehdotus sellaiseksi säädökseksi, josta päätetään Euroopan talousalueen sekakomiteassa tai EFTA-valtioiden pysyvässä komiteassa ja joka Suomessa olisi saatettava voimaan lailla tai joka muutoin vaatisi eduskunnan hyväksymistä. *Puhemiehen on viipymättä saatettava asia eduskunnan tietoon.* Tällainen asia (yhdentymisasi) otetaan ennakkokäsittelyyn siten kuin tässä luvussa ja eduskunnan työjärjestyksessä säädetään.

54 b §

Eduskunta ei tee päätöstä yhdentymisasian ennakkokäsittelyssä. *Ennakkokäsittelyyn tulevan asian johdosta käydään täysistunnossa lähetekeskustelu.*

54 c ja 88 b §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 1993

Ensio Laine

II

Yhdyn ed. Laineen vastalauseeseen siltä osin kuin se koskee hallituksen esityksessä olevien lakien pykälämuutoksia, joitten puolesta olen myös valiokunnassa äänestänyt.

Samoin yhdyn kyseisen vastalauseen perusteluihin niiltä osin kuin ne koskevat valtiopäiväjärjestyksen muutosta.

Valiokunta on muuttanut Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta annetun lakiehdotuksen 33 a §:n 2 momenttia. Kyseinen momentti olisi tullut kirjoittaa niin, että muutos olisi kohdistunut pelkästään ETA-sopimuksen perusteella syntyvään normistoon ja momentissa olisi sen johdosta tullut olla viittaus valtiopäiväjärjestyksen uuteen 54 a §:ään.

Eräät asiantuntijat ovat katsoleet, että valiokunnan muotoilema muoto riittäisi nykyisen hallitusmuodon korjaamiseksi vastaamaan tilannetta, jossa Suomi olisi Euroopan unionin jäsenvaltio. En voi hyväksyä esitettyä mielipidettä, vaan katson, että mikäli Suomesta tulee EU:n jäsenvaltio, tulee hallitusmuotoomme tehdä liit-

tymissopimuksen yhteydessä tarvittavat välttämättömät muutokset.

Valiokunnan enemmistö on mietinnössään korostanut tasavallan presidentin valtaoikeuksien tarkistamista koskevan uudistustyön tarkeyttä ja kiireellisyyttä. Kyseinen kannanotto käsittää mielestäni yleistä presidentin valtaoikeuksien tarkistamista, ja siksi en voi yhtyä esitettyyn kannanottoon. Mietinnössä olisi tullut sitä vastoin korostaa valtioneuvoston ja presidentin toimivaltuuksien kiireellistä tarkistamista koskien yksinomaan ETA-sopimuksesta syntyviä muutostarpeita, jotka eivät liity ulkopoliittikaan. Presidentin valtaoikeudet tulee mielestäni säilyttää ennallaan palauttaen presidentille itsenäinen eduskunnan hajotusoikeus.

Edellä olevilla perusteilla en ole voinut yhtyä valiokunnan enemmistön hyväksymään mietinnön lausumaan, jonka mukaan esitykseen sisältyvät hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen muutokset tulisi hyväksyä kiireellisinä.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 1993

Raimo Vistbacka

III

Suomen Hallitusmuodon 2 §:ssä todetaan, että valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa.

Eduskunta on viime vuosina useaan kertaan lausumin ilmaissut, että eduskunnan asemaa yleensä päätöksenteossa on vahvistettava. On

välttämätöntä, että valtiopäiväjärjestystä muutetaan siten, että eduskunnan vaikutusmahdollisuudet turvataan Euroopan talousaluesopimuksen (ETA-sopimus) oloissa ja että eduskunnan toimielimet voivat käsitellä uusia ETA-säädöksiä siinä vaiheessa, kun ne ovat asianomaisten kansainvälisten toimielinten käsittelyssä.

Ehdotetuilla valtiopäiväjärjestyksen säännök-

sillä eduskunnan osallistuminen ETA-säädösten valtiosisäiseen valmisteluun on tarkoitus toteuttaa lähinnä suuren valiokunnan välityksellä. Eduskunnan kannanmuodostusta siirretään täysistunnolta kokoonpanoltaan suppeammalle ja julkisuudeltaan rajoitetummalle valiokunnalle.

Nähdäkseni tämä johtaisi siihen, että muodostuu parlamentti parlamentin sisälle ja tosiasiallinen vaikutusmahdollisuus on harvojen suuren valiokunnan jäsenten käsissä.

Hallituksen esityksen perusteluissa korostetaan sitä, että suuren valiokunnan yhdentymisasioiden ennakkokäsittelyssä ilmaisemien kantojen tulisi tosiasiallisesti vastata koko eduskunnan tahtoa, ja mainitaan, että tämä voitaisiin pyrkiä turvaamaan valittaessa valiokunnan jäseniä.

Ilman minkäänlaista lähetekeskustelua eduskunnan tahto ei tule suuren valiokunnan jäsenten tietoon ja jää näin muodostumaan harvojen edustajien harkinnan varassa.

Esityksen perustelujen mukaan suuri valiokunta antaisi koko eduskunnan puolesta luonteeltaan poliittisen sitoumuksen. Ennakkokäsittelyssä on tarkoitus saada selvyys siitä, onko käsiteltävänä oleva ETA-säädöstä koskeva eh-

dotus aikanaan lopullisesti eduskunnassa läpivietävissä vai ei. Koko eduskunnalle jää mahdollisuus vain hyväksyä tai hylätä säädös.

Valiokunnan jäsenet edustaisivat näin koko ryhmäänsä jopa ryhmän koon painoarvolla. Tässä tapauksessa suuresta valiokunnasta on aikomus tehdä tosiasiallisesti, joskaan ei muodollisesti, koko eduskunnan suulla päätöksentekoon osallistuva ja puhuva valiokunta.

Siirtyminen kohti harvainvaltaa ei mielestäni ole tarkoituksenmukaista, ja siksi erikoisvaliokuntien tulee käsitellä toimialaansa kuuluvat ETA-säädökset asiantuntijavalioikuntina.

Lähetekeskustelun käymiseksi eduskunnassa on puhemiehen saatuaan valtioneuvostolta (yhdentymisasiain) ehdotuksen sellaiseksi säädöksi, josta päätetään ETA:n sekakomiteassa tai EFTA-valtioiden pysyvässä komiteassa ja joka Suomessa olisi saatettava voimaan lailla, viipymättä saatettava asia eduskunnan tietoon.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät 1. ja 3. lakiehdotus hyväksyttäisiin mietintön mukaisina ja

että mietintöön sisältyvä 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

2.

Laki

valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 1 momentti, 48 §:n 1 ja 2 momentti, 52 §:n 3 momentti ja 53 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 43 §:n 1 momentti ja 53 §:n 1 momentti 30 päivänä marraskuuta 1990 annetussa laissa (1056/90) ja 48 §:n 1 momentti 22 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (548/91), sekä

lisätään 53 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 30 päivänä marraskuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin uusi 4 a luku ja 88 b § seuraavasti:

43 §

Sen estämättä, että valtiopäivät on keskeytetty tai eduskunta on lopettanut istuntonsa, koontuu ulkoasiainvaliokunta hallituksen ja asianomainen erikoisvaliokunta ja suuri valiokunta valtioneuvoston pyynnöstä taikka valiokunnan puheenjohtajan aloitteesta tai jos vähin-

tään kolmasosa valiokunnan jäsenistä pyytää sitä kirjallisesti puheenjohtajalta.

— — — — —

48 §

Ulkoasiainvaliokunnan tulee valmistella asiat, jotka koskevat Suomen kansainvälisten

suhteiden kannalta merkittävien valtiosopimusten hyväksymistä tai voimaansaattamista, sekä sinne lähetetyt muutoin ulkoasiain hoitoa koskevat asiat. *Tavanomaisen ja sisällöltään jonkin muun erikoisvaliokunnan toimialaan kuuluvan valtiosopimuksen hyväksymistä tai voimaansaattamista koskeva asia voidaan kuitenkin lähettää asianomaisen valiokunnan valmisteltavaksi. Euroopan talousalueen sekakomitean päätöksen hyväksymistä tai voimaansaattamista koskeva asia lähetetään valmisteltavaksi siihen erikoisvaliokuntaan, jonka toimialaan asiasisällöltään kuuluu.*

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

52 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

53 §

Jos valiokunta tarvitsee *4 a luvussa tarkoitetun yhdentymisasiain käsittelyä tai jonkin muun asian valmistelua (poist.)* varten virkatoimissa kertyneitä asiakirjoja joltakin viranomaiselta tai sellaiselta yleiseltä laitokselta joka ei ole eduskunnan hallinnon alainen, taikka jos sen on tarpeen saada niiltä suullisia tai kirjallisia tietoja, on pääministerin tai asianomaisen ministerin ryhtyvä valiokunnan pyynnöstä sellaiseen toimeen, että vaaditut asiakirjat tai tiedot viipymättä annetaan valiokunnalle.

(*Poist.*) Valiokunnan tulee pyynnöstään ja muutenkin tarpeen mukaan saada valtioneuvostolta tai ministeriöltä selvitys valmisteluista Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen alalla. Valiokunta voi tarvittaessa antaa asian johdosta lausunnon valtioneuvostolle tai ministeriölle. Puhemiesneuvosto voi päättää selvityksen ottamisesta keskusteltavaksi täysistunnossa, jolloin eduskunta kuitenkin ei tee päätöstä asiasta.

(4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 1993

Marjut Kaarilahti

IV

Yhdymme ed. Kaarilahden ja ed. Laineen vastalauseisiin niiltä osin kuin ne koskevat valtiopäiväjärjestyksen 54 a ja 54 b §:ää.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 1993

Eeva-Liisa Moilanen

4 a luku

Euroopan talousaluetta koskevien yhdentymisasioiden ennakkokäsittely

54 a §

Valtioneuvoston on viipymättä kirjelmällään lähetettävä puhemiehelle tietoonsa tullut ehdotus sellaiseksi säädökseksi, josta päätetään Euroopan talousalueen sekakomiteassa tai EFTA-valtioiden pysyvässä komiteassa ja joka Suomessa olisi saatettava voimaan lailla tai joka muutoin vaatisi eduskunnan hyväksymistä. *Puhemiehen on viipymättä saatettava asia eduskunnan tietoon.* Tällainen asia (*yhentymisasi*) otetaan ennakkokäsittelyyn siten kuin tässä luvussa ja eduskunnan työjärjestyksessä säädetään.

54 b §

Eduskunta ei tee päätöstä yhdentymisasiain ennakkokäsittelyssä. *Ennakkokäsittelyyn tulevan asian johdosta käydään täysistunnossa lähetekeskustelu.*

54 c §

Puhemies toimittaa yhdentymisasiassa valtioneuvostolta saamansa kirjelmän säädösehdotuksineen ennakkolisesti käsiteltäväksi suuressa valiokunnassa ja (*poist.*) yhdessä tai useammassa suurelle valiokunnalle lausunnon antavassa erikoisvaliokunnassa. Ennakkokäsittely voi jatkua, kunnes asianomainen kansainvälinen toimielin on päättänyt ennakkokäsittelyn kohteena olevan asian.

(2—4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

88 b §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Paavo Nikula